

3. Закон України "Про плату за землю" N 378/96-ВР від 19.09.96.
4. Лісовий кодекс України. – Львів: 1995. – 33 с.
5. Львович С. Податкова структура в Україні та шляхи її вдосконалення. – Економіка України – 1999 – №8 – С. 19.
6. Постанова Кабінету Міністрів України № 303 від 1 березня 1999 року.
7. Снякевич І.М. Економічні інструменти екополітики: теорія і практика. – Економіка України. – 1999. – N 10. – С. 78-83.
8. Bettencourt, S. U. Economic valuation of forest and woodlands in sub-Saharan Africa (draft mimco.), 1992.
9. Grayson A.J. Private Forestry Policy in Western Europe. – Wallingford: Cab International, 1993. – 329 p.
10. Ellefson, Paul V. Forest Resource Policy: Process, Participants, and Programs. Westview Press, Boulder, Colo., 1989.

УДК 08.02.03

Аспір. О.М. Борщевіч – Інститут Економічного
Прогнозування НАН України

УМОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ ТА НАПРЯМКИ ЇХ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Подается анализ современных проблем развития инвестирования у малый бизнес в Украине. Розкрито основні перешкоди на шляху інвестиційної діяльності у секторі малого бізнесу, а також можливі шляхи усунення цих перешкод. Ці шляхи опираються на пропозиції представників малого бізнесу і рекомендації іноземних експертів. Містяться також пропозиції, які б могли позитивно вплинути на розвиток інвестиційної діяльності у секторі малого бізнесу і в найближчому майбутньому знайти своє застосування в інвестиційній політиці уряду.

A. Borschevich – Institute of Economics Projects NAS of Ukraine (Kyiv)

Conditions of investment development of small and average business on Ukraine and way of their improvement

The article is devoted to the analysis of the up-to-date problem of small business investment development in Ukraine. This analysis contains definition of the most important barriers of small business investment activity and research of the ways of their elimination. The definition of these ways is based on demand of small business enterprises and foreign expert's recommendations, as well as own mind of this question. In addition there is a number of propositions, which could effect positively the stimulation of small business investment activity and be implemented in government investment policy for close perspective.

Одним із першочергових напрямків ринкових реформ в Україні є проведення ефективної структурно-інвестиційної політики, активізація інвестиційної діяльності та формування привабливого інвестиційного клімату для залучення національного та іноземного капіталу.

Без інвестицій не може бути економічного зростання, а без зростання не буде добробуту: ефективне використання інвестицій і відповідне зростання виробничого потенціалу повинні стати метою економічної політики в Україні.

Сучасна інвестиційна політика не відповідає стратегічним інтересам держави. Ні законодавча, ні виконавча гілки влади не вживають дійових заходів для того, щоб максимально сконцентрувати фінансові та інвестиційні ресурси на здійснення ефективних перетворень. Держава втрачає надійні джерела інвестування, і тепер, прагнучи, хоча із запізненням активізувати інвестиційну діяльність, вона зіткнулась з протидією власних політичних та економічних сил.

Одним із стратегічних завдань сучасної інвестиційної політики в Україні є формування сприятливих умов інвестиційного розвитку малого бізнесу, як найбільш потенційного об'єкта інвестування. Про місце і значення малого підприємництва свідчать інтегровані показники його ролі в економіці розвинених країн. Зокрема, частка зайнятих у секторі малого та середнього підприємництва у цих країнах становить 50-70 %, а частка виробленої ними продукції у – ВВП 50-60 %. В умовах розвинутої ринкової економіки мале підприємство надає їй необхідної гнучкості; впливає на темп економічного розвитку, структуру та якісну характеристику ВВП; здійснює свободу ринкового вибору та швидку окупність витрат; формує конкурентне середовище; забезпечує реалізацію інновацій, здійснює пролив по ряду важливих напрямків НТП; характеризується раціональними формами організації та управління. Зазначені функції малого підприємництва набувають ще більшого значення для економіки перехідного періоду, що мають певні властивості та доповнюються специфічними функціями, які проявляються під час реформування соціально-економічної системи. До них, в першу чергу, необхідно віднести: сприяння у формуванні численних суб'єктів ринкового господарства, насамперед, у створенні ефективного недержавного сектора економіки; активізацію процесів демонополізації та розвитку економічної конкуренції; сприяння формуванню нової соціальної верстви населення – підприємців-власників, що становлять основу середнього класу, який є соціальною базою економічних реформ; пом'якшення соціальної напруги, вирішення проблеми зайнятості, створення додаткових робочих місць; сприяння процесу демократизації суспільства; насичення національного ринку товарами і послугами, активізацію споживчого попиту; сприяння соціально-політичній стабільності суспільства. На інвестиційний розвиток малого бізнесу впливають як внутрішні, так і зовнішні фактори. До внутрішніх факторів відносять ті, які залежать від самих об'єктів інвестування – підприємства їх менеджменту. До зовнішніх – фактори зовнішнього впливу на інвестиційну діяльність.

Аналіз стану малого підприємництва в Україні свідчить, що головними причинами гальмування розвитку цього сектора економіки є: відсутність дійового механізму реалізації державної політики щодо підтримки малого підприємництва; нестабільність та важкий тягар оподаткування, що змушує багатьох суб'єктів малого підприємництва входити у тіньову економіку; низькі темпи та перекося в процесі реформування власності; відсутність належного нормативно-правового забезпечення розвитку малого підприємництва, як і підприємства в цілому; обмеженість або повна відсутність матеріально-фінансових ресурсів; недосконалість системи обліку та статистичної звітності; обмеженість інформаційного та консультативного забезпечення; недосконалість системи навчання та перепідготовки кадрів для підприємницької діяльності.

Становлення і розвиток ринкової економіки неможливе без створення відповідних умов для забезпечення економічної свободи розвитку підприємництва, суть якої полягає у відсутності, насамперед, адміністративних перешкод і обмежень у здійсненні економічної діяльності. Тому одним із першочергових кроків на шляху становлення і розвитку малого підприємництва в Україні має бути подолання перешкод, обумовлених саме суб'єктивними причинами, до яких відносяться: проблеми з реєстрацією; недосконалість системи ліцензування; бюрократичні

дії органів державної виконавчої влади; занадто велику кількість контролюючих органів, які дублюють свої функції; слабку підготовленість населення до підприємницької діяльності.

На тенденції розвитку малого підприємництва в Україні безпосередньо впливає негативна динаміка основних макроекономічних чинників, до яких, перш за все, необхідно віднести такі: обмеженість внутрішнього попиту та наявність кризи збуту на внутрішньому ринку внаслідок браку вільних фінансових коштів підприємств та зниження реальних доходів населення; вкрай незначну економічну активність, відсутність переливу коштів з фінансового в реальний сектор економіки, обмеженість або відсутність кредитів.

Мале підприємництво в Україні має певні риси, які суттєво відрізняють його від підприємництва більшості зарубіжних країн, а саме: низький рівень технічною оснащеністю при значному інноваційному потенціалі; низький управлінський рівень, брак знань, досвіду, культури ринкових відносин; прагнення до максимальної самостійності; відсутність системи самоорганізації та недостатня ринкова інфраструктура малого підприємництва; поєднання в межах одного малого підприємства декількох видів діяльності, неможливість у більшості випадків орієнтуватися на однопродуктову модель розвитку; практична відсутність державної фінансово-кредитної підтримки; відсутність повної і вірогідної інформації про стан та кон'юнктуру ринку, низький рівень консультаційних послуг та спеціальних освітніх програм; недовіра західних партнерів та негативне ставлення населення до підприємців. Аналіз стану та проблем розвитку малого підприємництва в Україні свідчить про те, що подальший розвиток ситуації без активного та позитивного втручання держави може призвести до згортання (в основному, через подальшу тінізацію) цього сектора економіки з відповідним загостренням економічних проблем та посиленням соціальної напруги.

Одним із головних напрямків підтримки малого підприємництва є створення системи фінансово-кредитної підтримки, яку поділяють на дві основні групи методів підтримки – прямі і непрямі. Механізм прямих заходів містить такі основні форми державної фінансової підтримки: надання субсидій, позик, формування державних фондів, створення спеціалізованих фінансових установ. До основних форм непрямого характеру відносяться: податкові пільги, знижки, прискорена амортизація, знижки на науково-дослідні витрати, та витрати, пов'язані з підготовкою кадрів для підприємницької діяльності тощо. Вдосконалення державної фінансової підтримки малого підприємництва потребує розробки та впровадження єдиної податкової та фінансово-кредитної політики, спрямованої на дієву підтримку суб'єктів малого підприємництва.

Розгляд та аналіз системи державної підтримки малого підприємництва в Україні дозволяє виділити три взаємопов'язані групи причин її неефективності: невизначеність та незрілість концептуально-програмної бази розвитку та підтримки малого підприємництва; недосконалість та незавершеність, а в окремих випадках (зокрема на регіональному рівні) відсутність організаційної побудови комплексної і дієвої системи підтримки та цілкова недостатність її ресурсного (в першу чергу фінансового) забезпечення; суперечливість напрямків і механізмів функціонування системи державної підтримки малого підприємництва, неадекватність реальному стану внутрішнього та зовнішнього середовищ цього сектора економіки.

Першочерговий вплив на інвестиційний розвиток малого бізнесу кожної країни здійснюють такі фактори:

- політична стабільність в країні;
- фінансова стабільність в країні;
- податкові умови росту та інвестиційного розвитку малих підприємств;
- існування бюрократичних перешкод ведення бізнесу, здійснення капіталовкладень (ліцензії, дозволи);
- розвиток системи фінансово-кредитного обслуговування та підтримки малих підприємств;
- наявність державної підтримки на початкових етапах становлення бізнесу, в т.ч. консультаційної підтримки недосвідчених підприємців в питаннях інвестиційного менеджменту, аналізу бізнес-ідей, пошуку можливих джерел фінансування.

На сьогоднішній день для України характерний вплив наступних зовнішніх факторів:

- політична нестабільність, наслідком якої є стихійна та непродумана зміна законодавства. Так, наприклад, нестабільність податкового законодавства викликає диспропорції в плануванні і реалізації інвестиційних проектів, збільшує ризик капіталовкладень, що відлякує інвесторів та кредиторів від вкладення коштів в проекти з тривалим терміном окупності;
- фінансова нестабільність, що супроводжується постійною інфляцією та девальвацією національної валюти;
- депресивний вплив податків на розвиток та інвестиційну діяльність малих підприємств;
- існування ряду бюрократичних перешкод для ведення бізнесу та правова незахищеність малих приватних підприємств від неправомірних дій державних чиновників;
- практично відсутня фінансово-кредитна та консультаційна підтримка на початкових етапах становлення малого бізнесу.

Внутрішні фактори впливу на інвестиційний розвиток малого бізнесу можна поділити на можливості накопичення інвестиційних ресурсів, умови реалізації інвестиційних проектів та окупності капіталовкладень.

Для переважної більшості малих підприємств України характерним є дефіцит власних та недоступність залучених інвестиційних коштів. Відсутність достатнього стартового капіталу для здійснення високорентабельних інвестицій, вимивання оборотних коштів інфляцією та витікання їх через ланцюг неплатоспроможності інших підприємств, зменшують можливості накопичення інвестиційних ресурсів та пояснюють низьку інвестиційну активність малих підприємств.

Вирішити ці проблеми реально за допомогою зовнішнього втручання через регулювання умов інвестиційної діяльності на загальнодержавному рівні. Так, проблеми залучення інвестиційних ресурсів, перш за все, викликані фінансовою нестабільністю держави. Нестабільність вітчизняної валюти і ризик, пов'язаний з цим, змушує підприємства малого бізнесу зосереджувати залучені кошти в операціях зі швидкою віддачею (торгівля, посередницькі операції), банки піднімати ставки кредитування та скорочувати терміни кредитування.

Вирішення фінансових проблем за допомогою банків ускладнюється через низьку забезпеченість малих підприємств ліквідними основними засобами (заставою), за рахунок яких у них могли б існувати кращі можливості щодо залучення банківських кредитних коштів.

До наслідків фінансової нестабільності в країні можна віднести також виникнення внутрішніх проблем, пов'язаних із реалізацією інвестиційних проектів та окупністю капіталовкладень. Сьогодні доволі звичним явищем є те, що підприємства, які спромоглися знайти кошти для здійснення інвестицій у свої власні проекти, не змогли реалізувати їх до кінця, або не отримали від них очікуваної віддачі. Низький рівень менеджменту підприємств малого бізнесу лише ускладнює ці проблеми. За умови, коли часто змінюються правила гри на ринку та посилюється конкуренція від керівників малих підприємств, на яких, як правило, зваляється весь тягар управлінських обов'язків, вимагається високий рівень знань і досвіду в галузях оперативного та інвестиційного менеджменту, маркетингу, бізнес-планування та господарського права. Неспроможність керівників підприємств самостійно розробляти інвестиційні проекти, своєчасно передбачати ризик, що перешкоджатиме їх реалізації, пояснює низьку ймовірність досягнення бажаних результатів.

Часто суттєвою перешкодою при реалізації спільних інвестиційних проектів виступає проблема недобросовісного партнерства. Якість партнерства великою мірою залежить, знову ж таки, від менеджменту підприємств та ефективності управління проектом з метою вибору надійного партнера і забезпечення погодження інтересів сторін. Загостренню цієї проблеми сприяє відсутність чіткого врегулювання відповідальності та участі сторін при реалізації спільних інвестиційних проектів.

Всі зазначені проблеми характеризують умови інвестиційної діяльності малих підприємств України, і можна зробити висновок що, у більшості випадків виникнення внутрішньої проблеми пов'язане з існуванням конкретного зовнішнього фактора. Відповідно, реформування зовнішніх умов інвестиційної діяльності повинно відбуватися з метою вирішення внутрішніх проблем розвитку малого бізнесу.

Враховуючи вимоги вітчизняних підприємств, рекомендації іноземних експертів-консультантів та власне бачення проблеми, можна, узагальнити основні напрямки вдосконалення умов інвестиційної діяльності малого бізнесу таким чином:

- стабілізація фінансового стану країни;
- реформування податкової системи з метою стимулювання розвитку формування та розвитку системи фінансової підтримки малого бізнесу;
- консультаційне та кадрове забезпечення інвестиційного розвитку малого бізнесу;
- удосконалення нормативно-правової бази захисту малих підприємств та приватних підприємців, їх інтересів та прав власності.

Реформування умов інвестиційної діяльності в Україні необхідно починати зі стабілізації її фінансового стану.

Нехтування цією вимогою може стати причиною недієздатності всіх інших заходів реформування. Але поряд з тим, досягнення стабілізації фінансового стану ще не достатнє для того, щоби активізувати інвестиційну діяльність в країні, тому що воно не є єдиним фактором зовнішнього впливу на неї.

Тісно пов'язані між собою стабілізація фінансового стану країни та розвиток системи кредитно-фінансової підтримки малих підприємств. Основне завдання розвитку цієї системи полягає у вирішенні проблеми доступності кредитних коштів для розширення малих підприємств та їх інвестиційної діяльності.

До заходів вдосконалення системи кредитно-фінансової підтримки малого бізнесу України необхідно включити розробку та впровадження механізму мікрокредитування. Умови такого мікрокредитування повинні мати пільговий та довгостроковий характер і стимулювати інвестування малих підприємств у виробничу сферу.

У комплексі заходів по впровадженню механізму мікрокредитування комерційними банками України важливе місце займає вдосконалення механізму забезпечення кредитів (заставою). Для більшості малих підприємств відсутність власної ліквідної застави та надійного поручителя не дає змоги отримати кредит в тих розмірах, які є необхідними для успішної реалізації інвестиційного проекту. Виходом з такої ситуації може служити застосування механізму тимчасової застави під закупку основних засобів. Після викупу цих основних засобів тимчасова застава змінюється на них. Процедура заміни об'єкту застави не є чимось новим у банківській практиці, але новизною в даному механізмі міг би бути допуск страхових компаній до безпосередньої участі в кредитних відносинах між банками та малими підприємствами в ролі тимчасового фінансово-майнового поручителя. В якості тимчасової застави страхові компанії могли би надавати свої гарантії за відповідну винагороду. Впровадження механізму тимчасової страхової застави матиме позитивний вплив не лише для можливості залучення кредитних коштів в інвестиційній діяльності малих підприємств, але і для активізації розвитку страхового бізнесу України.

Вирішення існуючих проблем розвитку малого підприємництва в Україні потребує нових підходів щодо сприяння розвитку малому підприємству. Завдання полягає у тому, щоб суттєво розширити роль і місце малого підприємництва в економічному процесі суспільства, а саме забезпечити протягом найближчих років у структурах зазначеного сектора зайнятість на рівні 25-30 % дієздатного населення та виробництво – до 25 % валового внутрішнього продукту. Саме з цього необхідно виходити при розробці та реалізації заходів щодо державної підтримки малого підприємництва і впровадження іноземних інвестицій.

Вирішення цього завдання має зосереджуватися на таких основних напрямках.

По-перше, створення відповідної нормативно-правової бази, а саме: прийняти Верховною Радою України Концепцію державної політики розвитку малого підприємництва в Україні; прискорити ухвалення Закону України "Про державну підтримку малого підприємництва"; розробити концепцію Підприємницького кодексу; розробити та ухвалити Закони України "Про приватну власність" ("Про правовий захист приватної власності"), "Про спрощене оподаткування суб'єктів малого підприємництва", "Про ліцензування", "Про кредитні спілки"; внести відповідні зміни та доповнення до чинних Законів України "Про підприємство", "Про підприємства в Україні", "Про власність", "Про господарські товариства"; законодавчо встановити контроль за рівноправним з іншими структурами доступом суб'єктів малого підприємництва до виробничих факторів: сировини, матеріалів, енергетичних ресурсів, фінансово-кредитних та інвестиційних ресурсів; розробити законодавчий механізм співробітництва з питань інвестиційної і ресурсної взаємодії та функціонування спільних підприємницьких структур.

По-друге, вирішення питань щодо організаційного забезпечення малого підприємництва, насамперед: впровадити єдину вертикальну систему органів виконавчої влади з питань підприємництва від Кабінету Міністрів України до обласних, районних державних адміністрацій; розробити та прийняти цільову національну, регіональну та місцеві програми розвитку малого підприємництва з відповідним фінансовим та організаційним забезпеченням; удосконалити мережу та сприяти підвищенню дієвості роботи громадських об'єднань малого підприємництва; розробити єдиний спрощений порядок реєстрації, патентування та легалізації суб'єктів підприємництва; впровадити єдину загальнонаціональну комп'ютерну мережу реєстрації та ліцензування підприємницької діяльності.

По-третє, формування та розвиток фінансово-кредитної підтримки малого підприємництва, в першу чергу необхідно: внести зміни та доповнення до Закону України "Про систему оподаткування" та інші закони, в яких передбачити: скорочення кількості зборів та відрахувань, спрощену систему оподаткування малого бізнесу, звільнення від оподаткування частини прибутку (доходу), що спрямовується на рефінансування суб'єктів малого підприємництва; передбачити використання державних кредитних ліній для підтримки малого підприємництва із зазначенням середнього розміру позики, процентної ставки та секторів кредитування за умов створення нових робочих місць; створити спеціалізовану банківську установу (установи) по кредитуванню малого підприємництва; перейти до адресної підтримки (фінансової, матеріально-технічної) суб'єктів малого підприємництва на основі виділення галузевих та регіональних пріоритетів; забезпечити надання державних гарантій малим підприємствам, що підпадають під цільові програми підтримки малого підприємництва у вигляді високоліквідних державних боргових зобов'язань; впровадити віднесення на собівартість витрат, пов'язаних із формуванням страхового фонду (резерву на покриття можливих витрат) при кредитуванні малих підприємств; впровадити механізм використання незв'язаних іноземних кредитних ліній та гарантій для фінансування цільових програм стосовно малого підприємництва; визначити чіткий порядок участі донорів і реципієнтів у процесі здійснення міжнародної технічної та фінансової допомоги.

По-четверте, інформаційне, науково-методичне, консультативне та кадрове забезпечення, насамперед: створити мережу інформаційно-аналітичних центрів малого підприємництва; розширити коло наукових досліджень з проблем підприємництва і менеджменту; проводити необхідну пропагандистську роботу, спрямовану на формування сприятливої громадської думки щодо підприємницької діяльності; організувати підготовку та перепідготовку кадрів для малого підприємництва через систему бізнес-центрів, інкубаторів та техно-парків; створити Національний науково-методичний центр з проблем розвитку малого підприємництва; організувати науково-практичне видання (журнал, бюлетень) з питань діяльності суб'єктів малого підприємництва; запровадити в учбові програми навчальних закладів основи підприємницької діяльності та організації малого підприємництва.

По-п'яте, розвиток ринкової інфраструктури малого підприємництва, а саме: створити правові, організаційні й економічні засади (умови) для розвитку всіх елементів інституційної (організаційної) та виробничої (технологічної) інфраструктури малого підприємництва; спрямувати діяльність системи ринкової

інфраструктури на реальні інтереси і потреби суб'єктів малого підприємництва, виходячи з вимог державної політики розвитку та підтримки цього сектора для надання ефективної допомоги і підтримки суб'єктів малого підприємництва; створити сучасні інформаційні мережі, системи телекомунікацій; розширювати співробітництво з міжнародними фінансовими організаціями, консалтинговими, торговельно-посередницькими та іншими фірмами; сприяти приєднанню державних, громадських, профспілкових та інших організацій, які мають відношення до діяльності малих підприємств в Україні, до відповідних міжнародних структур тощо.

Формування державної політики розвитку малого підприємництва, визначення форм і методів її реалізації повинно бути невід'ємною часткою загальнодержавної доктрини демократичних соціально-економічних перетворень в Україні й мати за стратегічну мету становлення широкого прошарку "середнього класу" в країні як основи соціально-політичної стабільності в суспільстві. Подальший розвиток малого підприємництва без активного позитивного сприяння із загостренням економічних проблем і посиленням соціальної напруги в суспільстві.

Крім того, в комплексі заходів по створенню системи кредитно-фінансової підтримки малих підприємств, необхідно:

- створити державні кредитні лінії для підтримки малого підприємництва за рахунок коштів державного бюджету та залучення міжрядових іноземних кредитів з метою проведення інноваційної та промислової політики України, зокрема, стимулювання розвитку окремих галузей, які є пріоритетними для майбутньої міжнародної спеціалізації країни;
- створити державну лізингову компанію для малих та мікро підприємств;
- ввести пільгове оподаткування прибутку комерційних банків, отриманого за рахунок кредитування малих підприємств;
- розробити механізм функціонування спеціальних державно-приватних установ кредитування та інвестування малого бізнесу. Це можуть бути різного роду інвестиційні компанії та кредитні спілки, які матимуть змогу залучати заощадження населення та частково субсидіюватися з державного бюджету. Оскільки ефективного використання заощаджень населення можна реалізувати лише опосередковано через кредитні установи, для цього потрібно підняти довіру людей до них. Сприяючи цьому повинна знову ж таки міцна і стабільна фінансова система країни.

Заходи реформування системи оподаткування малих підприємств повинні зосереджуватися на збільшенні можливостей нагромадження фінансових коштів та стимулюванні малих підприємств використовувати ці кошти в інвестиційних цілях. Збільшення чистих фінансових нагромаджень можна досягнути шляхом зменшення податкових втрат малих підприємств, зокрема податку на прибуток.

Як відомо, частка малих підприємств в Україні у ВВП на сьогоднішній день є значно меншою, ніж у розвинутих країнах, відповідно оподаткування їх прибутку як статті доходу Державного бюджету України поки що не приносить суттєвих надходжень. Воно відіграє більше негативну роль, ніж позитивну в економічному розвитку країни, зокрема перешкоджає поширенню та виходу більшості малих підприємств з "тіні". Тому цей податок однозначно пропонується зменшити. Існує багато думок стосовно розмірів, на які необхідно зменшити податок на прибуток. На нашу думку, ставка оподаткування прибутку малих підприємств повинна знаходитися в межах 10-15 %. Зниження ставки податку на 10-15 % від існуючого рівня, або майже втричі, сприятиме виведенню частини оборотів малих підприємств з "тіні", особливо це стосується тих підприємств, які мають серйозні

наміри розширюватися та збільшувати свою конкурентноздатність. Тобто, таке зменшення податку з прибутку матиме позитивний вплив більшою мірою на ту категорію малих підприємств, які потенційно прагнуть інвестувати в свій розвиток.

Реформування системи оподаткування всіх суб'єктів господарської діяльності України повинно відображатися не лише у вигляді вдосконалення механізмів оподаткування. Доцільно запровадити механізм прогресивної ставки оподаткування прибутку підприємств, тобто розмір податку необхідно розраховувати за прогресивною шкалою прибутків та ставок їх оподаткування, оскільки нерозумно ставити мале підприємство, яке ще ледве стоїть на ногах і крупний завод з багатомільйонними оборотами в рівні податкові умови.

На перший погляд, прогресивні ставки оподаткування прибутку не сприятимуть збільшенню офіційних прибутків підприємств, але при оптимальному визначенні шкали ставок оподаткування можна досягнути ефекту, коли підприємства отримуватимуть більше вигоди від збільшення прибутку (наприклад, кращі можливості щодо залучення кредитів, інвестицій і т.п.), ніж втрат від його оподаткування. Діапазон шкали ставок оподаткування прибутку підприємств, на нашу думку може передбачати межі від 10 до 40 %. Подібні умови оподаткування прибутку підприємств існують в багатьох розвинутих країнах, і, як показує їх досвід, сприяє розвитку малого бізнесу.

Для того, щоб ефект від запровадження прогресивної ставки оподаткування прибутку був повнішим, нами пропонується застосування ще одного, загальноприйнятого в захардонній практиці заходу стимулювання інвестиційної діяльності – податкових пільг на інвестиції. Цей захід матиме реальний позитивний вплив на інвестиційну активність бізнесу різного розміру. Механізм податкових пільг на інвестиції полягає в тому, що на суму проведених капіталовкладень в основні засоби підприємства зменшуватиметься загальний розмір податку на його прибуток. Витрати по інвестиційному проекту компенсуюватимуться на податку з прибутку, а це сприятиме швидкій окупності інвестицій та вирішенню проблеми джерел інвестиційних ресурсів.

Професійна консультаційна підтримка в галузі інвестиційного менеджменту здатна реально допомогти малим підприємствам, які не володіють достатнім підприємницьким досвідом та навиками. При чому ця підтримка часто є необхідною не лише на стадії розробки інвестиційного проекту, але й в процесі його реалізації та управління.

З метою сприяння розвитку консультаційного обслуговування, збільшенню вільних від оподаткування надходжень, тобто суттєво малого бізнесу України пропонується проведення наступних заходів на загальнодержавному рівні:

- створення мережі центрів підтримки підприємництва по всіх регіонах України (близько 20-25 центрів), що субсидювалися б державою, і надавали безкоштовну консультативну та інформаційну допомогу малим підприємствам (написання бізнес-планів, аналіз бізнес-ідей, юридичні консультації, маркетинговий аналіз, пошук ніш на ринку, кадровий підбір та професійна перепідготовка працівників і т.п.). Створення такої мережі центрів підтримки підприємництва може відбуватися шляхом конкурсного відбору вже існуючих консультаційних фірм;
- податкове стимулювання розвитку підприємств, що займаються консультаційно-аналітичним та інформаційним обслуговуванням малих підприємств;

- здійснення професійної підготовки спеціалістів з інвестиційного менеджменту на рівні вищих державних закладів.

Ця стаття охоплює лише деякі з перешкод для інвестицій у малий та середній бізнес в Україні. Незважаючи на те, що правова база для внутрішніх та іноземних інвестицій помітно покращилася останніми роками, законодавці мають попереду ще багато роботи для приведення українського законодавства до міжнародно-прийнятих норм. Беручи до уваги величезні зміни, які трансформація командної економіки у вільну ринкову економіку вимагає не тільки на економічному й законодавчому рівнях, але й на соціальному й політичному, можна зрозуміти труднощі України, котра, як і інші колишні республіки Радянського Союзу, шукає свого шляху, щоб стати незалежним і прийнятним економічним партнером для країн Заходу.

Але всі поліпшення юридичного середовища будуть марними, доки українське законодавство не буде належним чином реалізовуватись. Україна не може переконати інвесторів, показуючи великі купи законів і нормативних актів, поки ці закони і акти часто змінюватимуться, лишатимуться неузгодженими і не застосовуватимуться належним чином офіційними особами держави і службовцями. Впровадження законодавства із зворотною силою здатне зруйнувати всю довіру до України, що необхідна інвесторам для вкладення своїх грошей в середньо і довгострокові інвестиції.

Впровадження вищезазначених заходів та напрямків вдосконалення системи інвестування малого бізнесу повинно займати провідне місце в програмах державного регулювання та визначити концептуальні основи інвестиційної політики України на найближчу перспективу.

УДК 331.024.2:658(477.83)

Доц. О.І. Дребот, к.е.н. – Інститут регіональних досліджень НАН України

ВПЛИВ ЕЛЕМЕНТІВ ЕКОГОМОЛОГІЧНОЇ СИСТЕМИ НА ВІДТВОРЕННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Визначено ступінь впливу елементів екогосомологічної системи на відтворення трудового потенціалу та важливість екогосомологічного аспекту розвитку лісових систем; приведено причини існуючої екологічної кризи, подолання якої можливе тільки на шляху неухильного забезпечення сталості навколишнього середовища – як середовища життя населення.

O.I. Drebot – Institute of Regional Research of the National Academy of Sciences of Ukraine

Impact of elements of ecogomologic system on renewal of labour potential

The level of influence of elements of ecogomologic system on renewal of labour potential and the importance of ecogomologic aspect of development of forest systems had been defined; the causes of present ecologic crises, the elimination of which is possible only by the way of steady development of stability of environment as medium of life the population had been defined.

Сучасний стан розвитку людства характеризується глибокою екологічною кризою, пов'язаною насамперед з нераціональним використанням природних ре-